

رئیس - صحیح است ولی بعضی اطلاعات از خارج گفته شد که این صحبت به بیان آمد.

حاجی محمد تقی شاهرودی - اگر آن ورقه آخری استنطاق آورده شود معلوم میشود که مقصر هست یا نیست .

رئیس - سابقاً گفتیم باز هم میگویم اگر وزیر عدلیه بگوید که آنچه من استنباط کردم سیف الدوله مقصر نیست دیگر حرفی هست یا خیر ؟
حاج ملک محمد - وزیر عدلیه حاکم قضیه زود عدالت السلطنه با چند نفر از وکلا رسیدگی کردند آنها را بخواهند از روی استنطاقی که شده است اگر تقصیر او مدلل نشد که هیچ .

وکیل الرعایا - بنده نمیگویم که حاج سیف الدوله مقصر است همین قدر میگویم از ما کم بود و ضامن امنیت است باید مال غارت شده را از هر کس میداند بگیرد و مسترد نماید .

دبیر رسائل - تمام این تحقیقات در دیوانخانه شده است آنها را بخواهید رسیدگی نمائید .

رئیس - پس باشد برای عصر تمام آقایان حاضر شده نیم ساعت اوقات خود را صرف این کار کرده ختم نمائید .

آقای میرزا محمود خوافساری - در حضور تمام وکلا انعام عمل مشکل است خوب است ائیل کمیونی تشکیل شده و رسیدگی نمایند بعد به مجلس بیاید .

حاج امین الضرب - اول راپورت وزارت عدلیه را بخواهید بعد این اشخاص را احصار فرمائید .

حاج امام جمعه - این مسائلی که در مجلس گفتگو میشود یا طرف دارد یا ندارد اگر مثل سئله ایالت یا ولایت بودن است که طرف ندارد مجلس رأی می دهد عیب ندارد اما اگر طرف دارد مجلس نباید دخالت کنند این کار با عدلیه است بر فرض مجلس بخواهد رسیدگی کند طرف که حاضر نیست .

حاج ملک محمد - تمام این تحقیقات شده و نوشته شده است .

حاج امام جمعه - در این که مجال کرمانشاهی ها غارت شده است حرفی نیست ولی مجلس باید حرف طرفین را به بیند تا رأی بدهد
آقای شیخ یوسف - چون ما عدلیه صحیح نداریم این که جناب ظهیر الدوله تلگراف کرده اند که حاج سیف الدوله مقصر است اگر مجلس رسیدگی نکند حق کرمانشاهی ها از بین میرود

آقای میرزا ابوالحسن خان - اگر ما عدلیه داریم این حرف ها فائده ندارد اگر مجلس عدلیه را صحیح نمی داند چرا عدلیه را صحیح نمیکنند باید راپورت را با رئیس کمیسیون خواست و رسیدگی کرد
در این باب مذاکرات زیاد بیان آمد بالاخره نتیجه این شد که استنطاقها خواسته شود و رسیدگی شود در این موقع تلگرافی از سوی آقای محمد امین آقا سدرالاسلام پسر حاج امام جمعه مغازیه کرده بودند رایت شده ( )
از خوی - بعد از عرض دعا بونی الحمد لله

از توجهات حضرتعالی ما ها هنوز عموماً سلاطت ولی از تمذیبات فوق العاده خوانین مساکو ولایت یکدفعه آتش گرفته همه میسوزد خداوند ایشان را سرنگون فرماید توفیق که اهالی ولایت از مرام عالی دارند این است که سهام است در میان آتش مانده سه هزار تومان پول تلگراف داده پس چرا تا بحال توجهی برای ما نفرموده اند جنازه های شهدا قریب دوست نفر بیش آفتاب افتاده تفصیل کتباً عرض میشود خاطر میارند از اما آسوده دارید دعا گو محمد امین ،

حاج امام جمعه - اینکه نوشته اند ما سلاطت هستیم مقصود شان این است که دور حیاط ما را احاطه نکرده اند من این را نمیگویم محض اینکه خوی ولایت من است خدا شاهد است تمام اهالی خوی مردمان صحیح هستند شما ملاحظه نمائید که این چه قدر سخت است دو دست نفر خوش واقربای آنها جسدشان وسط بیابان افتاده باشد و کسی نتواند برود جسد آنها را بردارد چند مرتبه از من گله کرده اند بخالشان از دست ما کاری ساخته است نمیدانند که بهزار گفت ما هیچ فائده مرتب نخواهد شد تا یک برادری و اتحاد ما بین ما احداث نشود کار ماهمین طور خواهد بود نمیدانم این اشخاصی که استبداد بفرج میدهند ایاز اهل این مملکت نیستند آخر تا کی تا چند این اغتشاش باید باشد و کسی در فکر علاج آن نباشد .
« هیئت وکلا در این موقع اظهارات کرده مذاکرات زیاد بیان آمد »

حاجی محمد آقا - این فتنه و آشوب اول از آذربایجان بروز کرد ما هم گامگاهی جوش و خروش میگردیم وکلا هم قدری ما را ساکت میکردند باز همان طور میماند تا حالا که کار باینجا کشیده میگویند قشون نداریم پول نداریم و میگویم هم پول داریم هم قشون داریم نمیخواهند اقدام کنند برادران ما را میکشند خواهران ما را اسیر میکنند گریان طو را است پس ما هم برویم کشته شویم .

آقای سید محمد جعفر - تقصیر از چند ناحیه صادر شده است من نمیگویم دولت در همه جا جلو گیری نماید ولی اگر اول از یک دو موضوع جلو گیری کرده بود حالا این طور نمیشد حالا هم اگر اقدام کنند بهتر از فردا است مجلس هم مهر رانی را که داد جداً باید مطالبه نماید .

آقای میرزا سید محمد مجتهد - از برای رفع این اغتشاشات پول لازم است علاج آنی که باید بشود از سی کرور اهالی ایران ده کرور آن استطاعت آنها دارند که هر کدام نفری یک تومان یا پنجهزار بدهند باید اعلان کرد که از روی میل همه بدهند آن ترتیب را کرده اند سایر وکلا همگی متفق شده که بهمین ترتیب رفتار نمایند خوبست .

آقای سید عبداللّه مجتهد - پسر روز و زرا گفتند در خزینه اشرفی هست باید در آورد و به قشون داد آیا خبری از آنها رسیده است .

رئیس - هنوز خبر نویسه اگر لازم است آنها را بخواهیم و گفتگو کنیم .

آقای سید عبداللّه مجتهد - بی باید خواست تا تکلیف معلوم شود .

حاج امام جمعه - درسته ۱۳۱۲ که بنده باسلامبول وارد شدم در روزنامه اختراعاتی مخصوصاً از برای جمع آوری اعانه شده بود حالاً هم در اینجا

مردم را بردو طبقه کنند يك طبقه متمولین و يك طبقه اواسط الناس و بهمین ترتیب شروع کنند ولایات را هم تشویق کنند که زودتر اینکار را انجام بگیرد (لائحه از طرف انجمن اصناف عرض شده بود مشعر بر اینکه اگر ادرار در اهمیت تشکیل و ترتیب قوه دفاعیه در مقابل مضاطر اینکه امر روزه رو آورده اخطار کرده ایم و تا اکنون از طرف دولت هیچ اقدامی نشده است تا اکنون که ناپره فساد در همه جا شعله ور شده است مستعدی هستیم طوری شود که اسیب آسودگی برادران دینی ما فراهم آمده تا ما هم آسوده شویم مطلب دیگر چنانچه اجازه فرمائید در روز هفدهم این ماه که روز اعطای مشروطیت است طبقات ناس از شاهزادگان و رجال و تجار و غیره در عمارت بهارستان جمع شده تجدید اخوت و برادری کنند و از روی صدق عقد اتحاد بندهند .

آقای سید عبداللّه مجتهد - این ترتیب خیلی خوب است هر چه زودتر این مجلس افتتاح شود بهتر است (دستخط تلگرافی از طرف اهالی به حضرت همایونی رسیده بوده مشعر بر اینکه رئیس مجلس بجهت مسئله لازم سر حدی حاضر شوند در اینکه شخصی رئیس تنها برزند یا با عده از وکلا گفتگو شد بالاخره قرار شد که تنها برزند .)

معقق الدوله که برای پذیرائی نمایندگان انجمن ها مامور شده بودند آمدند و اظهار داشتند که کمال پذیرائی از آنها شده آمدند در عمارت حوض خانه و قرار شد مرایش خودشان را بنویسند ولی گویا خیال ماندن دارند .

نمایندگان انجمنها اظهارات خود را در ضمن لائحه مرروض داشتند که فرائض خلاصه آن این بود که گزارش ملت استعدای جلو گیری از اغتشاشات را از دولت کرده و تا اکنون هیچ اقدامی نشده نتیجه این تسامح همان شده که سی بنیم ارومی بدست خارج افتاده و خوی و ما کو را اقبال السلطنه قتل و غارت کرده اینک استدعای ما این است که يك مجلس عمومی بشود و نتیجه اتحاد بدست آید و دیگر اقدامات دولت معلوم گردد و موجبات آسایش همه فراهم آید ملت در هر گونه اقدامی حاضر است و از دادن مال و جان و اهل و عیال در حفظ آب و خاک خود کوتاهی ندارد هر گاه اقدام نمیشود اطلاع بملت بدهند که تکلیف خود را بداند نمایندگانی که این لایحه را آورده بودند گفتند این هیئت میگویند که ما از اینجا خارج نخواهیم شد تا مقاصد ما حاصل شود .

رئیس - الان که بحضور همایونی مشرف میشود همین لایحه را بخواند و بیرون جواب خواهم آورد .

مذاکرات روز شنبه ۱۴ شعبان

دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز پنجشنبه ۱۰ را آقا سید محمد تقی قرائت کردند .

رئیس - خلاصه مذاکرات حضور همایونی این شد که در اصلاح امورات اقدام فوری بعمل آید از قرار امروز تمام امرا و وزراء در دربار جمع خواهند شد و انشاءالله امید داریم اخبار مسرت انگیز در عصر واصل گردد .

آقای میرزا محمود - تلگرافی که راجع به سرحد بود خوب است قرائت شود تا مستحضر شویم .

رئیس - آن تلگراف در دست جناب سید عبداللّه است درباره اخبارات خوش دیگر هم دارد خودشان

خواهند آمد و خواهند گفت ولی چیزی که هست
 ملت این که ظاهر بنظر میرسد که این مجلس کار
 نکرده و حال آنکه بسیار کار کرده همان است
 که بعضی کارهای جزئی را در مجلس داخل
 کرده اند و وقت مجلس را صرف بنمایند مثلاً این
 که اگر در مطلب سرحدی کافه سفارشی لازم
 میشود که از سفارت عثمانی بگیرند رجوع میکنند
 بانجمن هراپش و از آنجا بوزارت خارجه نوشته
 میشود که ایشان از سفیر بخواهند چنانچه از دیشب تا
 حال قریب یک هزار کاغذ نوشته اند و من مهر کرده ام
 لابد اینها باید تدقیق بشود این اسباب تضییع وقت
 مجلس است بهتر این است که بعدها قرار شود هر
 کسی کاری با وزارتخانه دارد اول رجوع بوزارت
 خانه نماید اگر انجام نیافت آنوقت رجوع بمجلس
 کنند مطلب دیگر تلگرافاتی که از ولایات میرسد
 بعضی راجع است بانجمنها و بعضی باشخاص دیگر
 این مطلب را باید فهماند که ولایتی انجمنی دارد
 و مجلس رسالت آن انجمن را میشناسد هر کس کاری
 داشته باشد باید بآن انجمن رجوع نماید اما اگر
 بعضی بخواهند شرارت کنند و از زیر بار مالیات
 بگریزند باید جلو گیری شود مجلس هم باید ولایت
 اعلان کند که انجمنهای ولایتی آنها معین و مشغول کار
 شوند تلگرافیکه بولایت نوشته شده بود چون خاطر
 خطیر همایون اعلی و آرای وکلای عظام متوجه به
 اصلاح امور مملکتی و تأمین طرق و شوارع و معو
 رسوم و رعایت است و باید خاطر وکلای عظام
 آسوده و باشند و وظایف مهمه خود بردارند و با
 اشتغال بامور جزئی از امورات کلی بازمانند و
 چون همه روزه از ولایات تشکیلات میرسد و بعد از
 تحقیق زیاد معلوم میشود که کذب صرف است باحکومت
 محل بطور تحقیق رسیدگی کرده و بواسطه عدم
 موافقت او باخیال عارض مجدداً باشتباه عارض شده
 بنابراین اعلان میشود هر که رادر دارالخلافه شکایتی
 است اول بوزارتخانه که راجع بآن است تسلیم نماید
 و اگر خارج از طهران است اول بحکومت محل
 اظهار نماید اگر رسیدگی بعمل نیامد بانجمن اطلاع
 بدهد اگر باز احقاق حق نشد بعد از آن با امضا
 عرض خود را بمجلس مقدس اظهار نماید .

آقا سید حسین - این لایحه مضمونش بسیار
 خوب است ولی ولایتیکه انجمن ندارد چه بکنند
 مقصود این است اقدام شود انجمنها از روی دقت
 تشکیل شود .

رئیس - در این خصوص تأکید خواهد شد .

آقا میرزا افضل علی آقا - این ترتیب
 بسیار خوب است ولی اگر بنا شود که همه جاهراپش
 بهر انجمن برسد طول خواهد کشید مجاله خوب
 است بهر انجمن رسانیدن را موقوف داربند اگر
 لازم شد در دفعه دوم اینکار را بکنند .

حسام الاسلام - این بیان که انجمنها باید
 از روی قانون تشکیل بشود صحیح است ولی این
 لایحه بطور کافی مفصل نیست باید مفصل نوشت
 که مجلس هر انجمنی را بسمت رسمیت نمیشناسد
 جز آنچه بر طبق قانون تشکیل شده باشد .

حاج سید نصر الله - هراپش بولیتیکی لوابح
 قانونی بمجلس بدریفته میشود و آنچه راجع بوزارت
 خانه است اگر در آنها انجام مقصد نشد باید بمجلس
 تسلیم نمایند .

رئیس - ممکن است دو عبارت تفسیر داد ولی
 مقصود همین است حال بهیچم اجازه داده میشود
 یا خیر .

آقا میرزا ابوالحسن خان - باید بمجلس بحق
 خود باقی باشد این عدالتخانه هم مثل ماسه و هراپش
 باید با رجوع شود اگر نسی داشته باشد البته
 باید اصلاح نمائیم مقصود این است چیزی که وظیفه
 مجلس است باید اقدام کند و آنچه وظیفه ادنیست
 اقدام نکند تا بر حق خود باقی بماند .

حاج شیخ علی - باید که مازخین مرض خودشان
 را با ادارات اظهار کنند در قیامت اشکال است چه
 ضرر دارد هراپش خودشان را با اینجا ارجاع نمایند
 و از اینجا تشخص داده بداره رجوع شود .

حاج سید عبدالحمید شهبانی - این
 ترتیب که هراپش بدو با اینجا برسد و از اینجا رجوع
 با ادارات گردد بدنیست .

آقا سید محمد تقی - در این لایحه چه اظهار
 شده که هر کس شکایتی دارد بهر وزارتخانه که
 راجع است رجوع نمایند این ترتیب صحیح است لیکن
 راجع بداره باشد یعنی چه .

رئیس - تلاش کنید .

آقا سید محمد تقی - آنهم راجع بوزارت
 خانه است .

وکیل الرعایا - ما باید وزارتخانه هارا بهر
 ترتیبی هست بمردم معرفی نمائیم که مجری کار
 کیست و بدانند این ترتیب خوب است و هر قدر زودتر
 مردم بدانند بهتر است .

آقا سید حسین - مقصود این است که بجهت
 بسیاری هراپش زیاد قرار شود که هر کس شکایتی
 دارد بهر وزارتخانه راجع است رجوع شود این
 ترتیب را مجلس تصویب نماید اصلاح کلیات
 آن اینجا لازم نیست که وقت مجلس را ضایع نماید دیگر
 اینکه قرار بود که اول مجلس نظامنامه خوانده شود و بعد
 شروع بدعاکرات لازمه گردد حتی قرار بود که
 اگر وزیری هم در این بین وارد شود باید قرائت
 نظامنامه قطع نشود .

رئیس - بواسطه وصول یازده تلگرافات
 مهمه و مطالب لازمه مجاله تراست نظامنامه در
 ای دو سه روز بیدار نشد امروز هم حکارهای
 مهم داریم عصر هم حاضر می شویم برای کارهای
 خودمان .

آقا میرزا ابوالحسن خان - ایرادیکه
 می شود مقتضی نمی دانم زیرا که هر وقت يك انتضالی
 داشت آنوقت وزارتخانهها درست منظم نبود باین
 طور قرار داده شده بود ولی حالا دیگر برای اینکه
 باید اصلاح کرد باید بگوید آنها رجوع شود .

تلگرافی بحکام ولایات نوشته شده بود قرائت شد
 قریب باین مضمون .

عموم حکام را اعلان می داریم از قراریکه
 مسعود و کلا شده خارج از قانون انجمن ولایتی
 و ایالتی بعضی انجمنها اسم های مختلفه تشکیل
 شده و اسباب اختلال امور گردیده این است
 مجلس آن انجمن ها را بطور رسمیت نخواهد
 شناخت و اظهارات آن انجمن ها به مجلس رسمیت نخواهد
 داشت .

صدیق حضرت - قید انجمن بلدی هم
 بشود .

آقا سید حسین - این گید هم بشود که در
 هرجا انجمن تشکیل نشده موافق نظامنامه تشکیل
 بشوند الان چند ماه است که این اعلان شده و همین
 طور مانده است .

رئیس - در باب وکلای ولایات سه رو
 نبل اکیداً تلگراف شده است تا ده روز دیگر
 انتخاب شوند وکلای این جامه باید انتخاب شوند
 اما در باب انجمن ها این تلگراف صحیح است
 و مجلسی غیر از انجمن های رسمی کسی را تم
 شناسد .

آقا سید حسین - این تلگراف اگر برود
 چون در اغلب از ولایات انجمن از روی نظامنامه انتخاب
 نشده است تمام انجمنها بهم خواهد خورد خوبست
 در همین تلگراف قید شود که هرجام انجمن نیست
 تشکیل شود .

آقا میرزا مرتضی قلی خان - خوبست در
 مجلس راه که چهارجا ایالت است و بانی ولایت این
 هم اعلان شود که بدانند .

وکیل التجار - بر پرورد در خصوص انجمن های
 ایالتی و ولایتی مذاکره شد و بموجب نظامنامه سابق
 همانطور بود ولی حال تغییر کرده موافق آن نظامنامه
 اسباب اختلال است خوب است مذاکره شود و
 تصحیح شود و نیز این هم توضیح شود در این
 تلگراف که انجمن غیر رسمی اگر مخالف ترتیب
 انجمنهای رسمی نباشد بحکومت مانع نباشد و این
 را دست آویز خود قرار نهند .

آقا شیخ یوسف - بموجب فصلی از فصول
 قانون اساسی اجتماعات آزاد است حال اگر این تلگراف
 را بکنند حکام سند کرده سایر انجمنها را برهم
 می زنند خوب است توضیح بشود که مانع انجمن
 های غیر رسمی نشوند و مرجع آنها به انجمنهای ولایتی
 یا ایالتی باشد .

حاج سید عبدالحمید شهبانی - این
 تلگراف اشعار نداشت که سایر انجمنها نباید بلکه
 این است که مجلس فقط انجمن ولایتی و ایالتی را
 می شناسد اما در باب نظامنامه انجمن در هرجا که
 فرستاده شد قرار بود از روی عهد نفوس باشد
 بعد در رشت اختلاف شد و رای گرفته شد که
 طبقاتی باشد خوب است این مسئله در تلگراف
 توضیح شود .

آقا میرزا افضل علی - یعنی آزادی اجتماعات
 این است که هر حق رایک فرد دارد اجتماع هم ما
 حق را دارد زیاده از این نیست .

حاج امام جمعه - تمام هم این مجلس این
 است که مردم آسوده شوند و این مطلب همین است
 هر چه در مرکز کارها زیاد باشد بدتر باعث
 امنی می شود ما فرار گذاشتیم که در مقابل حکوم
 از برای اینکه بی اعتدالی ننمایند انجمن ولایتی
 و ایالتی باشد که ناظر بامور او باشد مثل مجلس
 که ناظر بوزارتخانهها است حال اگر بخواهند
 بعنوان اجتماعات داخل در کار شوند نمی شود باید
 جلو گیری شود در این تلگراف اشعار دارد که
 فقط انجمن ولایتی و ایالتی دخالت در کار داشته
 باشد ولی اجتماعات دیگر حق دخالت ندارند اما
 در باب انتخابات انجمن ها که انتخاب شده با از
 روی طبقات یا فیر طبقاتی نمی خواهیم آنها را هم
 بزینم فقط مطلب ما این است که هر یک از انجمن
 ولایتی سمت رسمیت دارد اگر ولایت باشد یا انجمن
 ایالتی سمت رسمیت دارد اگر ایالت باشد .

آقا سید حسین - همانطور که جناب رئیس
 فرمودند مقصود این نیست که سایر انجمنها بر
 هم بطورد مقصود این است که انجمن رسمی فقط
 انجمن ایالتی و ولایتی است .

آقا شیخ حسین - بنده عرض میکنم مجلس
 در هر مطلبی که صحبت میکنند آخربجائی نمیرسد که
 نتیجه بگیرد به عقیده بنده تکلیف انجمن ایالتی و ولایتی
 معلوم است اما در خصوص سایر انجمن های غیر رسمی
 هم خوب است یک قانون مختصری نوشته شود و بموجب
 یک ماده از قانون اساسی که مردم بدانند مقصود از
 اجتماعات چیست .

آقا سید مهدی - اگر دوسه کلمه بر این
 تلگراف افزوده شود که قیراز انجمن های ایالتی یا
 ولایتی انجمن های دیگر در کار مملکت دخالت
 ندارند و انجمنها در امورات داخلی خود آزادند
 خوب میشود .

آقا سید محمد جعفر - مراد از انجمن
 ها چه چیز است بعضی انجمنها در ولایات است که
 بهری دوست کرده اند و نظامنامه می نویسند و بعضی
 کارها میکنند آیا اینها صحیح است ؟

رئیس - مقصود از این تلگراف اینست که
 مجلس فقط انجمن ایالتی و ولایتی را رسمیت می دهد
 سایر انجمنها اگر کاری بکنند در تحت حکومت
 هستند و مجلس با آنها طرف نیست .

آقا سید محمد جعفر - باید این نکته را
 افزود که سایر انجمنها در تحت حکومت حاکم
 هستند تا تکلیف آنها معلوم شود .

حاج سید نصر الله - مطلب همان است که
 قیراز انجمن ولایتی و ایالتی هیچ انجمنی رسمیت
 ندارد اجتماعات هم آزاد است مادامیکه مغل
 نظم نباشد .

اهدالله میرزا - گویا این مسئله را يك
 اندازه حکومت میداد و همچنین مجلس تقنین قانون
 کرده پس فایده این تلگراف امروز چیست و اما
 اجتماعات آزاد است مادامی که مغل نظم نباشد و اما
 نظامنامه از برای خودشان می نویسند ضرری ندارد
 ما از اول گفتیم قیراز انجمن ایالتی و ولایتی و بلدی
 را نمی شناسیم .

رئیس - گویا مسئله تمام است که فقط مجلس
 انجمن ایالتی و ولایتی و بلدی را بطور رسمیت
 میشناسد لایق .

احشام الاطباء - این تلگراف در باب
 تفاوت عمل از ترشیز رسیده است که حکومت
 خراسان قرار گذاشته است که حکومت ترشیز پنج
 هزار تومان حق الحکومه بگیرد و حال آنکه تفاوت عمل
 اگر حق الحکومه را بدهند از رعیت می خواهد
 گیرد اگر غیر از تفاوت عمل حق گرفتن چیزی
 دارد تلگراف بشود که نگیرند .

مفتخر الممالک - در باب تفاوت عمل رئیس
 فرمودند يك مجلس فوق العاده بشود که درست
 شرح شود .

احشام الاطباء - آیا غیر از تفاوت عمل
 حق ندارند زیادتر بگیرند .

حاجی معین التجار - در باب تفاوت عمل
 نکام تلگراف شده که همان معامله سابقه را با رعیت
 رفتار نمایند یعنی باید از اشخاص با بصیرت صورت

بگیرند و از روی همان صورت مطالبه کنند حال اجرا
 در این مدت آن صورت را نماندند .

حاج سید عبدالحمید شهبانی -
 این مطلب در زمان وزارت ناصر الملک گفته شد يك
 ورقه چاپی هم طبع شد ولی آن صفتها چاپی طوری
 است که مهم است ممکن است که همانطور مثل سابق
 اجاعاف کنند هم احتمال دارد چیزی علاوه از تفاوت
 عمل نگیرند باید توضیح شود مثلا نوشته شده که
 هر عملی که حکومت پارسان کرده اسامی هم همانطور
 بدهند و قرض بگیرند این ترتیب باعث می شود که
 هر قدر حکومت پارسان ظلم و اجاعاف کرده حکام
 اسامی هم همانطور بکنند .

اسدالله میرزا - اولاً معین باید کرد که از
 برای حکومتهای جزو محال حقوقی معین شده که
 هیچ والا حقوق میخوانند .

رئیس این مطلب باید از کیسیون مطالبه
 تحقیق شود در تحقیق این مسئله هم محل شده که اگر
 مجلس تصویب کرده که حق بحکومت داده شود
 خوب والا اگر گرفته باشد تا دینار آخر را پس بدهد .

وکیل الرعایا - در باب تفاوت عمل و مجلس
 خیلی مذاکره شد اگر راجع بحکومت باشد همچو
 حکومت با انصافی ندارد که از روی انصاف رفتار کند
 و علاوه نگیرد ولی قرار بود از اشخاصیکه با اطلاع
 و با بصیرت بودند صورت از آنها بگیرند حالا
 اگر واگذار بمان حکام شود بالخاص خواهد
 گرفت و باید مجلس این صورت را معین کند
 و از روی آن صورت بگیرند همه هم در کمال
 امتنان میدهند .

آقا میرزا ابوالحسن خان - در این باب برای
 گرفته شده یکی این که تفاوت عمل جزو مالیات شود
 دیگر در باب تبول و تسعیر بود .

رئیس - از ترتیب سابق من مسبق نیستم
 فعلا موافق رای مجلس جواب این تلگراف داده
 می شود در باب تمیر هم جناب احسن الدوله
 عنوانی کرده لایحه هم نوشته شده قرائت شود
 قرائت شد .

آقا میرزا افضل علی آقا - این مسئله سابق هم
 گفتگو شد بینی و بین الله صحیح نیست که از
 برای جزئیات مجلس قیمت قرار بدهد همین طور که
 سایر مخارج می شود این خرج هم بشود .

آقا سید مهدی - چون مطالب بی معنی خیلی
 بانجمن هراپش می رسد و وقت را ضایع می کند
 اگر این ترتیب معمول بشود خیلی فرق می کند .

آقا شیخ یوسف - شخص خاصی اگر مطلب
 خاصی داشته باشد البته باید گریه آنرا بدهد اما
 مطلب عمومی را باید عمومیت بدهند .

حاج سید نصر الله - این تمیر منافی باشان
 مجلس نیست و مال دفتر خانه است همانطوری که
 گفته اند مجلس نمی تواند از کسبه خود را از دولت
 مخارج بیهوده نماید .

احسن الدوله - اشتباه نشود این پول راجع
 بدفتر خانه هم نیست و مخارج دفتر خانه راجع
 بمجلس است بلکه این بجهت مخارج است
 اگر فی الواقع می خواهید ملاحظه ملت را بکنید
 در عمل تلگراف که ملاحظه کنید از هر ولایتی از
 یک هزار تومان الی ده هزار تومان در این حال پول
 تلگراف داده اند حالا این ترتیب معنی اینست که هراپش
 بی خود هر روزه بنماید .

صدیق حضرت - همین طور است که احسن

الدوله گفتند علاوه جلو گیری از هراپش مکرر
 بیجا هم می شود .

آقا میرزا افضل علی آقا - عقیده بنده این است
 که صحیح نیست مجلس خودشان را آلوده باین
 چیزها کنند خوب است این قرار داد با بست خانه
 بشود که اجرت جواب را از آن طرف بگیرند .

رئیس - خدمت مفت نمی شود کرد اجراعهر
 اداره پول می خواهند پریروز گفتند در باب حقوق
 وکلا باز هم می گویم من دارائی دارم يك دینار
 هم شاید نگیرم و بر حسب رسم از روزی گنه
 پشت این میزنشتم ام مواجبه می خواهم تا دیگران
 خجالت نکشند .

حاج سید نصر الله - فائده تمیر این است
 که وکلا بکلی آسوده شده مردم هم دفتر مجلس
 را می شناسند .

آقا سید حسین - تا حال اینکه تمیر چسبیده
 شده آیا رای داده شده یا خیر تمیر بعدله فرستاده
 شده است با اینحال پس چرا مذاکره مینمائید اگر
 رای داده نشده چرا در آن دفعه اول جلو گیری
 نکردید (گفتند رای گرفته نشده است) .

صدیق حضرت - پس خوب است مقرر
 فرمائید این رای را يك سطر بنویسید که قانون
 باشد .

رئیس - بسیار خوب بنویسید بعد از آن
 رای گرفته شود . مرقومه از طرف آقای
 آخوند ملا محمد کاظم خراسانی بمجلس
 رسیده قرائت شود قرائت شد قریب باین مضمون
 بود به مجلس محترم شیده اش ارکانه اظهار می دارد
 از قراریکه آقا مصطفی نجل مرحوم حاجی آقا
 محسن عراقی اظهار داشته بواسطه اتهام ایشان وارد
 بمخالفت مجلس باره تعدیات نسبت با ایشان وارد
 آمده مقرر داربند حفظ مقامات ایشان را نموده از
 جمله خواهند گان مجلس محسوب دارند .

آقا میرزا سید محمد مجتهد - همچون
 مطلبی بود اینرا هم باید بدانند که آنها مدعی خیلی
 دارند من نوشتم با آنجا که جلو مدعی را می توان
 گرفت باید بقانون شرع رفتار شود .

عریضه مفصلی از رحیم خان چلییانلو بمجلس
 رسیده بود مشعر بر استدعا و درخواست
 این که مقرر شود تقصیر من رسیده گی شده در
 صورت ثبوت مجازات و لاعفو و مرخصی را خواهند
 است .

آقا میرزا سید محمد مجتهد - چیزی هم
 بن نوشته شده ام قرار گذاشتید که پنجشنبه او
 را بخواهید چه طور شد .

رئیس - بی این کاغذ را رحیم خان نوشته
 یکی راهم سالار مخفم نوشته و من مایل نیستم که
 در کار آنها دخالت کرده باشم حال رای رای مجلس
 است اگر بایست در مجلس قرائت و تحقیق شود بشود .

آقا سید حسین - سالار مخفم مدعی استنطاق
 شد در عتابه و مجازات او روی کاغذ آمد خود فرمانفرما
 بمجلس آمدورای کیسیون مجلس را خواست رای
 کیسیون با اندازه مجازاتیکه او معین کرده بود موافق
 بنامد مجلس چون مجازات او را که دانست این بود
 که خواست تحقیق و رسیدگی شود .

رئیس - چون من در سابق نبودم و مسبق
 نیستم این است هر کاغذی بن میرسد باید خوانده
 شود تا بدانم .

دبیر رسائل - اگر او ضامن میهد که برود اسرار را برگرداند مانند اوقافند ندارد.

صدر نظری بظنود کولو مجازات نموداگر مجازات میشد اسباب عبرت دیگران گردیده و این اتفاقات واقع نمیشد حالهم اگر او مجازات نشود اسباب تجری سایرین خواهد شد.

آقامیرزا محمود خوانساری - قریب ده ماه بود که در اینجا دادو بی داد شده که اسرایی مایر کردند مایا کسی غرض شخصی ندارد بیو نمیخواهم قبل از استنطاق کسی بمجازات برسد مجلس هم نباید حقوق همه را ملاحظه نمایند حالا که این طور است اگر می خواهد اسرار را استرداد کند برانرا و اقوام و کسان داند آنها اسرار را برگرداند آتوقت امیداست ملت از تقصیر او بگذرد و مستغفم شود اما اگر بخراهد برود کسان نمیکنم ملت و مجلس چنین اجازه را بدهند.

حاج سید عبدالحسین شهبانی - یکی از عیبهای بزرگ مملکت ما این است وقتی که مجازات یا شخاص بزرگ رسید مجازات داده نمیشود و واسطه زیاد میشود سایرین هم میخواهند تاسی با آنها نمایند این چند نفر که پسر آصف الدوله و خود آصف الدوله و سردار انجم و سالار مخمف که کارشان راجع به دلیه شد چون آنها محترم بودند ملاحظه کردند در این مدت بعد از زحمت زیاد خواسته استیناف کنند هر چه گفته شد که این کار راجع به دلیه است ربطی بمجلس ندارد گفته شد که حکم شرعی او معلوم بشود در این داد و بی داد خلط مبعث شده اسباب نجات او شده.

حاج امام جمعه - شش ماه است که از ولایت آمدهام و این صحبت را شنیده ام مردم ما را تربیت شده میدانند بیست و نه مذاکره شد جمعی شهادت علمی دادند که این شخص صحبت نفر زن فروخته حالا توسط میکنند آیا میخواهد ما آدم بشویم چون این مرد استیناف خواسته بود اینجا مذاکره شد و ترتیب آن مجلس را دادند و گفتند این مرد باعث قتل دوازده نفر شده و کسیکه باعث قتل شود باید دائماً حبس باشد آیا حالا میخواهد این زندانی که اسیر شده اند با اسر زنی کنند که در این مدت با این همه قریاد و فغان چه کردید.

آقامیرزا محمود خوانساری - گمان اینست خود این که میکشود میروم اسرار می آورم اقرار حضوری است بیروختن آنها.

آقای سید مهملی - در مسئله سالار مخمف و رحیم خان عرض میکنم متناقض است این مرد ترکمن را دعوت کرده اشخاصی که خواستند جاو گیری کنند تهدید کرده و نعل و میخ فرستاده معذای می خواهند او را خلاص نمایند ولی رحیم خان هنوز استنطاق نشده است و تقصیرش ثابت نیست معبوس است.

وکیل التجار - بطور میشود با واطینان حاصل نمود که برود.

مقیل لشکر - وقتی که رجوع به دلیه شد و استنطاق کردند تمام اینها را جزء بجزء نوشته و مجازات هم بجزء بجزء نوشته شد در ضمن مجازات هم همین بود که اسرار را استرداد نماید اگر چیزی باقی ماندیکی هفتصد تومان بدهد خوبست آن صورت ها را بخراهد تمام او شود.

آقامیرزا ابوالحسن خان - اگر چه خیلی جسارت استولی مملکت میخواستم از جناب رئیس سابقاً رسم بود هر لایحه که بمجلس میآمد اول رئیس ملاحظه کرده اگر قابل طرح بود قرائت میشد کسانم این است لایحه این گونه عرض و وساطت ها نباید در مجلس قبول شود از این جهت بنده یرتست بمشایم که بر این مرضه خواننده شد.

رئیس - وقتی که میوارد عهد بودم قسری از مطالب را شنیدم و نمی دانستم چون این عرض را حجاج اسلام داده اند معض استرام خواستم خواننده شود.

آقای میرزا فضلعلی آقا - این مسئله منظور که آقا میرزا محمود گفته باید اسرار را استرداد نماید و تکیه فرمائیم آهم مجلس شش نفره مضر قلم داد و مجازاتی هم معین کردولی گفت من از روی صفاغ خود معین کردم مجلس چون دید که این مجازات از روی قوانین شرعیه معین شده این بود که گفتند بولر در مجلس در حضور حجاج الا سلام رسیدگی و تحقیق شود و مجازات شرعی او را معین کنند یک روز هم آمدند در مجلس آن روز مشه اروپه پیش آمد که مانع شد حالا هیچ کس تجویز نمیکنند که او با این تقصیر مرخص شود باید مجلسی از علماء تشکیل شود مجازات او را معین کنند.

وکیل اربابا - مطلب دوتاست یکی اینکه میخواستیم اسرار را استرداد کنیم یکی هم اینکه می خواهم مملکت را منظم کنیم دیگر امرای ما اینطور رفتار نکنند که راه از برای دیگران باز کنند آنروز در باب مجازاتی که معین شد گفتند این مجازات کم است دیگر این مطلب قابل توسط نیست.

آقای سید محمد جعفر - توجیحانی در این باب هست که قبری از آنرا آقامیرزا فضلعلی آقا گفتند تا آنها که قرار شمسجلس شود بعد ما کرده شد که آقای حاج میرزا حسن سبزواری حکم داده اند و اگر این طور باشد باید مجازات بشود اما تهر فیکه از فرمانفرما در این باب شد که گفتند فرمانفرما سالار مخمف را با توجیحانی حاضر کرد جان شانده و بیجا که شده آقا سید حسن تقی زاده اعتراض کرد فرمانفرما که تمام این ها بی اصل بود این بود که سلبه اطمینان شو گفتند مجازات او از روی شرع معین شود لهذا استیناف مطلب را خواسته اند و بواسطه اسرار افشانه عقب افتاده و بارها گفته شد که هر وقت اسرار بمجازات اسرار می رسد بسامعه بکفرد.

حاجی میرزا علی آقا - اشخاصی که رئیس معارضینند سالار مخمف و آصف الدوله و پسرش هستند حکم معارب را خداوند در مکتب الله معین کرده.

آقای شیخ یوسف - امروز در اول مجلس ذکر شد که قدری از قانون خوانده شود حضرت عالی فرمودید که بعضی مطالب مهمه است مذاکره شود من در محکم و جدلین خودم شرح دادم که در این چند ساعت چه مطلبه می گفته اند فائده برای ملت در آن باشد.

آقای شیخ حسین - اولاً مجلس این را معین نماید که آیا قطع گفتگوی این مطلب باید بر حسب شرع بشود یا عرف وقتی که این مسئله معلوم شد بیه اصلاح میشود.

آقا سید حسین - مطالب مجلس گفته را

بنظر میآورد مجلس مجازاتی را که دلیه معین کرد بود کم دانست این شد که قرار شد استیناف شود تمویق افتاد.

بحر العلوم - آنروز قرار بود که مجلس دیگری برای تعیین مجازات در حضور حجاج اسلام تشکیل شود تا معین گردد.

آقای میرزا محمود - باید کاری کرد که اسرار استرداد شوند.

آقا سید عبداللّه مجتهد - نوشته است من اسرار را مردم میخرم و بدهم اگر مجازاتی هست بشود.

آقای میرزا محمود - این مطلب بول لازم دارد بول بدهد بخرد بملتد کند شاید ملت از تقصیر او بگذرد و او را بیخشد.

حاج سید عبدالحسین شهبانی - از تمام معاکات آنروز و استنظانها معلوم شد که اسرار را فروخته است حق اینست که اسرار را استرداد کند بعد مجازات آنها هر چه هست بمل میآورد.

رئیس - آخر نتیجه چه شد؟

حاجی سید یاقر - مجبوس باشد تا اسرار استرداد شوند.

رئیس - پس وقتی معین میکنند که در فاصله آن اسرار استرداد شوند دیگر اینکه مجازات قبل از استرداد اسرار شود یا بعد از آن.

حاج امام جمعه - هر مطلبی در اولش تعجب و تعجیر دارد همینکه مدتی شنیده شد آن وقت تأسف و تعجب از میان میروند مثل همین مسئله اسرار روز اول که من شنیدم خیلی حیرت داشتم ولی حالا گویا استعجاب آن از میان رفته در بساب مجازات سالار مخمف همین طور که گفتند مجازات او باشد بیه از استرداد اسرار حالا ماهه از او التزام بگیرند که اسرار را استرداد نماید خودش هم جیس باشد.

حاجی محمد تقی - این استرداد نمیشود مگر بتوسط حکومت و خوانین استرآباد که آنها اسرار را بگیرند والا تا یک سال دیگر هم نمیشود.

آقای میرزا فضلعلی آقا - تا او مجبوس است نمیتواند کلری بکنند اگر باید او اسرار را بگیرد باید کذیل از او گرفته شود یک مبلغ معتابهی هم در یک محلی بگذارند برود بگیرد.

آقای میرزا ظاهر - باید اسرار را از اکرم المملک و مقارر المملک استرآبادی بگیرند.

حاجی محمد تقی - مجلس باید بلفظ همان خوانین استرآباد اسرار را بخراهد.

آقای شیخ یوسف - در قانون اساسی نوشته شده که اساس مشروطیت تعطیل بردار نیست و این کار راجع است به دلیه و طرف ماوست باید اسرار را از او بخراهم.

وکیل التجار - گذشته از بردن اسرار دوازده نفر هم گفته شده اند باید بده آنها را بدهند.

رئیس - پس قرار شد اینکه تا آخر ماه رمضان اسرار استرداد کنند خودش مجبوس باشد تا اسرار استرداد شوند کلفنی در باب تلگر افشانه رسیده است که جناب مؤید السلطنه نوشته اند قرائت شد خلاصه آن این بود که در جعل تلگر افشانه سابقاً عرض شد جوابی بر ایش بنده داده نشد مطالب دیگر هم هست کادر

صورت مساعدت نداشت کلی بملت عائد خواهد شد
مجازه عمل تلگرافخانه را پنجاه هزار تومان اضافه از میزان
حالیه بدهم .

رئیس - مقرر است که پنجاه هزار تومان
اضافه میدهند حال مجلس چه صلاح میداند .

صدیق حضرت - آروز که مذاکره شد
قرار شد در روزنامه اعلان شود هر کس زیاده میدهد
اطلاع بدهد بعضی ازو کلاه گفتند که کسی هفتاد و
پنجاه هزار تومان اضافه میدهد - الا هم اعلان شود
نیست .

وکیل الرعایا - آنوقتیکه این قرارداد شد
گفته تا آخر ما مرچ باشد و مدعی هفتاد و پنجاه هزار
تومان هم گویا حامی ناصر السلطنت است و اینست
تلگرافخانه چیزی است که روز بروز اگر تأخیر بیفتد
روزی دو سوت و پنجاه تومان ضرر دارد اگر ما حق
داریم که بر گردانیم و در تروالای خود مذاکره نشود ولی
گویا بخوانیم و اسن اینست که هر کسی از اسنم و غیره در
این مورد باید مرامی بکند سیه دار هم باید در این
موقع ازین راه مرامی کند .

رئیس - اگر سیه دار همین قدر را قبول کند
چه باید کرد .
(گفتند به خودش داده شود) .

آقامیرزا فضلعلی آقا - سیه دار لایحه
نوشته است و سه قسم همین کرده که با او رفتار
شود .

حاج سید عبدالحسین شهبالی -
تلگرافخانه ناموس ملت است همان نوع که ناموس
ملت را ملاحظه می کنید همانطور ملاحظه کنید که
این تلگرافخانه را بدست کسی بدهید که یک مرتبه
ملکیت را بر هم نزنند .

آقامیرزا محمود - اینکه گفته شده که هر
قدر زیاد کردند اگر سیه دار خودش قبول کرد
با داده شود مقیده بنده اینست که او باید یک
چیزی زیاد تر قبول کند و الا این شخص مقدم
است .

احسن الدوله - این مطلب را باید بدانیم
که آقا بان همین اسماله را اضافه میکنند یا هر سال
اینطور قبول می کنند گمان میکنم همین اسماله را
دیده اند .

آقامیرزا ابوالحسن خان - این گفتگو
مراجعه است بکمسیون مالی که آقا این قرارداد
دامی توانیم بهم بر زمین یاخبر عقیده بنده اینست که
توانیم بهر حال در کمسیون مالی گفتگو شود بعد
در مجلس بیاید (گفتند صحیح است) .

لایحه منصلی که سیه دار در همین خصوص
نوشته بود قرائت شد بعضی از اقدامات این چندساله
خود را شرح داده در ضمن هم اظهار داشته بود که
پنجساله اجاره من است و با این ترتیب اگر کسی
تقلاصی دوازده هزار تومان ببندد بدهد اجاره خود را با
واخواهم گذاشت .

آقامیرزا محمود خوانساری - این که
سیه دار اظهار داشته اند که پنجساله اجاره ایشان
است همین تلگرافخانه ده ساله اجاره مخیر الدوله
بود چطور بهم زدند دیگر اینکه نوشته اند مالی
پیش فسط دادم و مواجب اجازا دادم این مبلغ چرا
بصورت مجلس نرسیده .

آقامیرزا ابوالحسن خان - این مبلغ

باید بصورت وزارت عالی باشد او حکم کرده او
هم اطاعت نموده .

آقامیرزا محمود - این دو هزار تومان
را برای چه بدهند .

آقامیرزا ابوالحسن خان - صحیح است
نباید بدهند .

آقامیرزا فضلعلی آقا - این مطالبی کمی نویسد
بی خود نیست این پیش قسمتی که داده بشیر قانون
نداده جمعی از نظام و ژاندارم اجماع کرده بودند
حقوق میخواستند وزیر مالی گفت بدهند در باب
اضافه حقوق اجزا هم در مجلس گفتگو شد چون
از بابت اجاره نبود لازم بصورت مجلس نشد .

آقا شیخ یوسف - رسم است در همه پارلمنت
ها که موضوع صحبت روز بعد در روز قبل معین
میشود و تا کنون باین ترتیب رفتار نکرده ایم خوب
است از این بیمه جناب رئیس این مسئله را مرامت
فرمایند .

رئیس - موضوع صحبت مجلس بعد در
حقوق و کلا است عصر حاضر هوند .

مذاکرات روز یکشنبه ۱۳ شهبان دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز شنبه ۱۲ را آقا سید
محمد تقی قرائت کردند .

رئیس - جناب وزیر امور خارجه بعضی
اطلاعات در تصفیه امور سردی دارند آمده اند
توضیح بدهند .

وزیر امور خارجه - نتیجه اقدامات وزیر
امور خارجه و سفیر انگلیس و روس و مامورین دیگر
در ایران و سفیر دولت روس و انگلیس در باب عالی
اینست که سفیر دولت انگلیس بمن نوشته اند و ترجمه
آن قرائت میشود قرائت شد بدین مضمون که
نواب سلطان عثمانی امر را بر ایشان مشتبه کرده
بودند بطوریکه مسئله سرحدی را بکلی خلاف
دانسته نمایند گان دولت انگلیس و روس اقدامات
کرده و همین روزها ساگر عثمانی بکلی عقب خواهند
نشست بنحویکه اسباب آسایش خاطر دولت علیه
ایران گردد .

رئیس - بهتر از این مژده نمیشود که دولت
و ملت ایران را دچار مشکلات نکرده .

آقا میرزا سید محمد مجتهد - ماه
ماه النزاع را واگذار میکنند یا خیر ؟

وزیر امور خارجه - مسئله دونا است یکی
مسئله تحدید حدود است که از شصت سال تا حال
باقی است و جناب رئیس مامور بودند که با کمسیون
رسیدگی کرده تصفیه نمایند در این باب عساکر
عثمانی از آن حدود متنازع بیه هم تجاوز کرده
تا یک فرسخی اروپا آمدند و این مسئله بطوری
بر سلطان عثمانی مشتبه شده بود که هر چه
میگفتند قبول نمیکردند تا اینکه
بتوسط سفرا مطلب را حالی کردند و نتیجه آخری
این شد که قشون عقب خواهند نشست و اما عمل
سرحدی بکمسیون قطع خواهد شد .

لسان الحکما - از وزیر امور خارجه کمال
تشکر را داریم ولی عرض میکنم این کمسیون
سیمی است که منعقد میشود یک دفعه هم سفیر
انگلیس و روس بفرستند و باز این فساد مترتب
شد خوب است در این کمسیون سفیر بنگلی دنباهم

باشد تا باطلاع همه اینها تصفیه شود .
رئیس - جواب این مطالب در این مجلس
داده نمیشود .

آقامیرزا ابوالحسن خان - وزیر امور خارجه
در بین فرمایشات خودشان فرمودند که از اقدامات
سفیر روس و انگلیس این مسئله ختم شد دیگر
نفرمودند ما ویرین ایران چه کردند .

وزیر امور خارجه - همین که من گفتم
از سفرای روس و انگلیس در طهران معلوم میشود
که وزیر امور خارجه ایران هم مامور ایران است
آقامیرزا ابوالحسن خان - این که فرمودید
مامورین دیگران خوب است بفرمایند بدانیم که
کی هستند .

حاج امام جمعه - خدا بفرماید و لکن شکر تم
لازیم نگویم میدانید پنجاه روز است که این مطلب
مطرح مذاکره بود و جواب هر چه میرسید این
بود که عثمانی میگوید من هیچ تخطی نکرده ام
در صورتیکه قراء چندی که در تصرف ایران بود
بفصل متصرف شده بودند حالا کمال تشکر را از
وزیر امور خارجه داریم که دفع این غائله را کردند
ما نهایت ممنونیت را از دو راه داریم یکی اینکه
هیچوقت نمیخواهم با عثمانی نزاع نمایم زیرا که
ما برادر هستیم و یکی هم اینکه بدون زحمت و
خسارت این مطلب را فیصل دادند امید وارم شما
مثل سابقین مطلب را مهمل نگذارید و تعقیب نمایند
که انشاءالله همین دوسه روزه رفتن عسکر عثمانی
را خبر بدهید .

وزیر امور خارجه - هنوز کاری نکرده ام
که مستوجب تشکر و امتنان شوم گویا امتنان
هم داده ام در کاری که بمن رجوع شده تا آن کار را
بروجه صحت انجام ندهم خورد و خواب را بر
خود حرام میکنم نه اینکه بغواهم بگویم من انکار
را از برای ملت میکنم اصلا طبیعت مرا خداوند این
طور خلق کرده من تکلیف خود را اینطور میدانم
اگر بغواهم اقدامات خود را بگویم مجلس مفصل
میشود با این که امر را بر سلطان عثمانی مشتبه
کرده بودند بحدالله رفع شد ولی افسوس که
قدری بعضی ترتیبات اسباب خیال و شکوه سفیر عثمانی
شده و حال آنکه حسن اخلاق و رفتار این سفیر کبیر
بر همه واضح است اگر اجازه میدیدم مرسله که
در این باب بمن نوشته اند خوانده شود بعد از
اجازه از طرف رئیس قرائت شد خلاصه آن این
بود خاطر نشان عالی مینماید که اولاً سفارت خود
را در مهلکه می بیند بعضی از روزنامهجات القات
مهیجانه مینمایند که بجه سوزانیده اند و زن اسیر کرده اند
نسبت این گونه تجاوزات بعساکر عثمانی با اینکه
آنها در تحت قانون هستند خیلی مستند مینماید
گذشته از این نزاع سر حدی از دیر زمانی بین
ایران و عثمانی بوده بعقیده بنده هرگز آنکس که
خیر خواه دولت است این اقدامات را تجویز نمی
نماید اینک هم جنگی بین ایران و عثمانی نیست
و اگر خدای نخواست جنگی واقع شود خیلی اسباب
زحمت خواهد بود مستمعی هستم که از روزنامهجات
بطوری خوش جلو گیری بفرمایند که اسباب زحمت
نشود .

حاج امام جمعه - در این رفته سفارت
عثمانی چند مطلب است که ما هم تصدیق داریم